

Delavska Pravica

Glasillo krščanskega delovnega ljudstva

Izbija vsak štirtek pop.; v oblačju praznika dva poprejš — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva 2. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za incesenzivno Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Ofenziva kapitalizma

Trgovski list z dne 9. novembra 1935 piše, ko poroča o plenarni seji zbornice za TOI, med poročili predsednika tudi tole: »Vprašanje stavk, interes podjetnika, gospodarja in razumnega delojemalca je tu popolnoma istoveten in pravičen. Obžalovanja vredno je, če se hočejo tu z demagoškimi gesli umetno ustvarjati nasprotstva in boji. Vendar pa smatrajo nekatere delavske organizacije, dasi predstavljajo med delavstvom manjšino, da je potrebno uprizoriti stavke. Ze od zgodnje spomladi se vrstijo spori in stavke od podjetja do podjetja. Po načinu, kakor se vodijo, in po svojem ozadju so te stavke zelo interesantne in karakteristične. Pri njih ne gre toliko za zboljšanje mezd, marveč za prestižne politične pravice nekaterih delavskih organizacij. Umljivo bi bilo, ako bi delavstvo koncentriralo svoje težnje na to, da si izboljša svoj gnotni položaj. Toda dosedanje stavke so žal pokazale, da mezno vprašanje ni bistvo niti jedro stavarških pokretov.«

Zelo smo se čudili, da so zadnje čase krožile in to še celo na takih mestih, kjer bi tega ne pričakovali, vesti, da je celo sedanje delavsko gibanje, zlasti pa stavke, političnega značaja. Da je torej vse to naročeno. Kdor je pošten in če količkaj pozna položaj delavstva, ne bi mogel kaj takega trditi. Sedaj saj vemo, odkod to izhaja.

V »Delavski Pravici« smo že svoječasnougotovili, da ni niti naše delavstvo, še manj pa, da so delavske strokovne organizacije dostopne za kake politične stavke. Če delavstvo v kakem podjetju zgrabi po skrajnih sredstvih, je to dokaz, da ni bilo druge možnosti in da je moralo iti po tej poti.

»Trgovski list« piše o istovetnem interesu podjetnika in delavca. Delavstvo vedno to podarja, namreč organizirano delavstvo. Tudi podjetnik. Toda kako si pa on zamišlja to istovetno korist?

Kdor hoče govoriti o delavstvu in njegovem udejstvovanju v podjetjih, seveda, če misli iskreno, ve, da je mogoče govoriti le o organiziranem delavstvu. Kajti le delavstvo kot celota nekaj pomeni, poedinec nič. Podjetnik je pa proti temu, da bi imel opravka s celoto, on hoče občeovati le s poedincem. Pametno razmerje je mogoče urediti v podjetju najbolj s kolektivnimi pogodbami. Te mora sklepati le organizirano delavstvo.

Naš podjetnik — je nekaj častnih izjem — pa je zavestno proti delavskim strokovnim organizacijam in proti kolektivnim pogodbam. Boj proti obema vodi organizirano. Zato hoče tam, kjer se snujejo nove delavske strokovne organizacije, iste preprediti z vsemi sredstvi, ki so mu na razpolago. In teh ima dovolj. Kar natenkrat prične v tovarni primanjkovati dela. Torej je potreben odpust delavstva. Opuščeni so pa le tisti, ki so najbolj zavedni in organizirani. Na takih zavednih delavcih najde podjetnik, kljub temu, da so zaposleni že dalje časa, polno napak. Za najmanjše, običajne pogrške jih zopet odpusti. Če kliče delavstvo na pomoč bodisi Delavskega zbornice bodisi Inspekcije dela, podjetnik prav cinično izjavlja: »O, proti organizaciji pa nisem. Celu ljubo mi je, če se osnuje. Tega in tega sem pa moral odpustiti zaradi pomanjkanja dela ali pa zaradi nesposobnosti, neubogljivosti.« Kar mu pač bolje služi.

Isto je s kolektivnimi pogodbami. Kjer zahteva delavstvo, da bi se take sklenile, naleti vsepovsod na energičen odpor, dasi v glavnem obsegajo v strnjeni zaokroženosti le to, kar predpisujejo različni zakoni. Delavstvo prihaja, sicer veliko prepozno, vendar pa je boljše, da enkrat kakor nobenkrat, torej prihaja do spoznanja, da je brez organizacije brez moči. Podjetnik se temu protivi. In tako nastane boj, ker hoče podjetnik onemogočiti, da bi se delavec posluževal teh pravic, ki mu jih daje zakon, torej, da bi se smel svobodno organizirati. So posredovanja, tudi od oblasti. Pa vsemu temu se podjetnik smeje v pest, saj ni niti zakonite možnosti, da bi oblast prisilila podjetnika, da spoštuje svobodo delavca. Tako je delavec največkrat samemu sebi prepuščen in razmere same

Jože Gostinčar:

Zensko vprašanje

Marsikdo bo morda rekel, kaj je pa zopet to? Se tega se nam manjka! Le počasi, dragi prijatelj, ki morda tako misliš. Zensko vprašanje, za katero se gre in za katerega rešitev je po vsem svetu veliko zanimanje, ni tako majhno in nepomembno. V Sloveniji se je za zensko vprašanje, in posebno za ženske politične pravice v naših vrstah, svojedobno zavzemal dr. J. E. Krek. On je stal na stališču, da se mora ženskam priznati aktivno in pasivno volivno pravico. Seveda so predpotojni konservativci vseh barv zmajevali z glavami in modrovali, kam bi to privedlo? Zenska naj ostane pri loncih, skledah, žlicah, kuhavnicah in pri zibelki. Na kmetih pa pri peči, prašičih, kravah, kurah in pri raznih poljskih delih. Varuje naj otroke, pere, šiva itd. Da, da! Prav so imeli oni, ki so ženskam določevali navadne in pa še druge posle. Toda pozabljajo pa, da ima ravno zaradi teh poslov in njene nenadomestljivosti v družbi in gospodarstvu tudi pravico do sogospodarstva in zakonodaje v državi. Zena kot mati zasluži vse priznanje, kot gospodinja pa stoji vzporedno z možem kot enakovredna.

Splošni ženski pokret o ženskem vprašanju in političnih pravicah je bil posebno med delavkami živahen. V Ljubljani so dosegle nekatere volivno pravico za volitve v občinski svet. Toda to se je kasneje vse izgubilo. Ta pravica je bila omejena na posest lastnine. Prenehala je pa tudi propaganda. Skoro vse je zaspalo.

Svetovna vojna je tudi v Sloveniji jasno pokazala vrednost žene za gospodarstvo in delo. Saj so skoro vse gospodarstvo in delo na kmetih vršile ženske. Vsi sposobni moški od 18.—55. leta starosti so morali k vojakom, doma so pa ostale ženske, otroci in stari. Vsa teža dela in gospodarstva je padla na ženske, ki so jo izvrstno nosile. O uporabi žensk za razne posle se da iz gospodarskih okoliščin in potreb v prilog žensk veliko pisati in govoriti. Toda o političnih pravicah za ženske bi ne smelo biti nikakega odpora. To so z delom in pomenom ženske naravno pridobljene pravice, ki jih ženskam samo neupravičeni predsodki zadržujejo. V državni ustavi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev iz l. 1921 se v členu 70 določa tole: Zenska volivna pravica se bo rešila z zakonom. Ta ustava danes ne drži, ker je bila l. 1929 spremenjena. Vendar pa je razvidno, da se je pri posvetovanju te ustave resno mislilo na žensko volivno pravico.

Ko se ženska omoži, prevzame mož glavno skrb za preskrbo družine, žena pa skrb za gospodinjstvo in vzgojo otrok. Tu je posel žene bolj vzvišen kot moža. Zena opravlja telesni in duhovni posel pri

ga ženejo v to, da se v boju za svoje človečanske in delavske pravice mora posluževati najskrajnejših sredstev, to je, da izjavi v celoti, da pod takimi pogoji ne bo več delal.

Kakor smo že omenili, podjetnik ne mara delavca, ampak garača. Naši kapitalisti se dobro zavedajo, da ne bodo več mogli zavreti delavskega gibanja, da se organizira, zato se poslužujejo tudi takih sredstev, da tako rekoč javno s prstom kažejo oblastem, češ, poglejte: Vse to je politično, je naročeno.

Delavstvo se tudi tega ne bo ustrašilo. Svoje sile bo še bolj strnilo. Delavstvo se dobro zaveda, da je kapitalizem postal ofenziven, da pomeni ta ofenziva poostreitev razrednega boja, kojega nosilec je pa kapitalizem, in da bo moglo biti kos temu vsiljenemu boju le, če bo organizirano. Zato je in bo njegovo geslo: V vsako podjetje delavsko strokovno organizacijo.

otročih in v družini, mož pa po velikem delu le gospodarski. Ker družina ni samo zasebna, temveč je del celote, zato ni razumljivo, zakaj celotna družba zapostavlja ženo, ki vendar za vse človeštvo vrši težke in vzvišene posle.

Res so družinske dolžnosti veliko breme, toda častno in za družbo potrebno breme. Radi tega pa pripadajo ženi tudi vse državljanske pravice. Vsak človek s svojim koristnim delom pomaga celi družbi, zato pa tudi vse ženske zaradi dela, ki ga vrše, upravičeno zahtevajo svoje pravice.

Pisec teh vrstic je že velikokrat slišal od moških, da ženske nimajo pravice zahtevati volivne pravice, ker niso vojaki. Reveži ne vedo, da je ženska večkrat v »vojski« kakor možak. Ne zavedajo se, da je vsako rojstvo borba za človeštvo. Bodimo pravični!

Zenske na svojih zborovanjih trdijo, da so moški s svojo nesposobnostjo zakrivali današnje žalostne svetovne razmere, radi česar je potrebno, da vzamejo ženske v roke vajeti. V teh trditvah je precej resnice.

Današnja demokracija in z njo parlamentarizem je na tleh. Razni diktatorji, ki vznemirjajo svet in tlačijo lastne narode, ne upoštevajo ljudske volje in ne želja. Vodijo vse po svoji ljubi volji, notranjo in zunanjo politiko držav. Parlamentarne volitve so ali imenovanja poslancev ali pa falzifikati. Parlamentarci so podobni četi kostrunov, ki išče soli. Volja diktatorjev je volja »ljudskih zaupnikov«. Ni torej čudno, da dvigajo ženske svoje glasove. Tu je res povsod treba temeljitih sprememb in reda, ako hočemo, da se vsaj razmere v Evropi izboljšajo.

Morda bi v tem oziru ženska volivna pravica prinesla kaj boljšega. Toda, naj si bo kakor hoče, priznati moramo, da ženskam pripada aktivna in pasivna volivna pravica in da je treba obrniti več pozornosti na žensko vprašanje.

Krekova knjižnica

Angleški pisatelj Smiles piše v svoji znameniti knjigi »O značaju« takole: »Človek se ne uči nič manj iz knjig, ki jih bere, kakor od ljudi, ki z njimi občeje. Zakaj knjige niso slabši družabniki od ljudi in treba je izbirati vedno le najboljše tovariše tako med ljudmi in knjigami.«

Za res dobro tovarišijo v tem smislu skrbi **Krekova knjižnica**, ki vam za mal denar da na leto po tri izbrane knjige. Ne odlašajte in se naročite nanjo! Broširane Din 48.—, vezane Din 78.—.

Delavski in nameščenski parlament je zboroval

V nedeljo, dne 10. novembra, je zboroval v dvorani DZ plenum Delavske zbornice, da odobri proračun za leto 1956., računsko zaključke za leto 1954. in odobri službeni pravilnik za nameščence Delavske zbornice, kakor tudi pravilnik o podpiranju in pravni zaščiti preganjanih delavskih zaupnikov. Že v soboto je bila večina delegatov v Ljubljani, ki so se udeležili sej posameznih klubov.

Zborovanje je otvoril predsednik zbornice g. Sedej Alojzij, ki je pred prehodom na dnevni red pozdravil zastopnika oblasti g. dr. Karlina ter vse navzoče. Spomnil se je žrtev rudniške nesreče v Rtnju, kakor tudi vseh ostalih žrtev dela. Spomnil se je tudi umrlega podpredsednika JSZ in namestnika delegata DZ Jožeta Rutarja. Zborovalci so primerno počastili spomin žrtev dela.

Plenuma se je udeležilo 57 delegatov, manjkali so samo trije delegati, med temi tudi zastopnik Združenih g. Smersu.

Predsednik Sedej je podal poročilo o delu Delavske zbornice od zadnje skupščine. Naznačil je težki položaj delavstva, ki se z dneva v dan poslabšuje. Posebno je označil položaj rudarskega pokojninskega zavarovanja, ki mu kljub dosedanjim sanacijskim ukrepom preči neizogibna katastrofa. V nadomestilo ukinitve pokrajinskega pokojninskega sklada, iz katerega so prejemale staroupekajenci do 4 milijone dinarjev letno, bo novi sanacijski načrt donesal le 1 milijon dinarjev. Težke gospodarske razmere brez načrtnega gospodarstva so pahnilo tisoče delavcev in njihovih družin v skrajno bedo. Vsi ti tisoči vsak dan močneje trkajo na vrata Delavske zbornice in prosijo pomoči. Vsi dosedanji ukrepi za pomaganje brezposelnim niso zalegli skoraj ničesar. Treba bo temeljite reforme v načinu pomoči brezposelnim, pri čemer bo morala država v prvi vrsti storiti svojo dolžnost. Radi vedno večjega brskiranja socialne zaščitne zakonodaje, kakor tudi krivičnega postopanja z delavstvom vobče, je bilo v zadnjih mesecih 12 stavk samo v Dravski banovini, ki so v glavnem izraz skrajno nevdržnih razmer v podjetjih.

Za tem je podal poročilo tajnik zbornice g. Filip Uratnik, s tem poročilom, ki nazorno prikazuje vzroke sedanjemu težkemu gospodarskemu in socialnemu položaju, se bomo posebej bavili.

Blagajnik zbornice Rado Čelesnik je poročal k predloženemu proračunu in računskemu zaključku za leto 1954. Poudarjal je zahtevo, da naj bi glede višine proračuna ostala svoboda odločevanja plenumu zbornice, ministru za socialno politiko in narodno zdravje naj vrši le kontrolo nad izvajanjem proračuna. Proračun predvideva 2.000.000 Din dohodkov in prav toliko izdatkov. Proračun je glede na vedno težje in večje naloge zbornice vsekakor premajhen, vendar mora biti v skladu s predvidenimi dohodki, ki so zaradi padanja zavarovalnih mezd vedno manjši.

Po teh poročilih se je razvila obširna in vseskozi stvarna debata, ki je osvetlila socialni, gmojni in kulturni položaj našega delavstva in nameščencev.

Petejan (soc.) je govoril o krizi socialnega zavarovanja, ki bi moralo biti izpopolnjeno in enotno. Zakoni, ki so le na papirju, se morajo izvajati. Delavstvo hoče popolno svobodo koalicije, da se bo moglo samo braniti.

Kosem (NSZ) je poudarjal potrebo zakona o minimalnih mezdah, brez katerega ni mogoča zaščita delavskih plač, zahteval je obveznost kolektivnih pogodb ter se v imenu kluba NSZ izjavil za razrešnico odboru.

Arh (soc.) je podal obširno poročilo o položaju rudarskega delavstva in pri tem poudarjal zapostavljanje slovenskih rudnikov pri državnih dobavah, kar bo imelo za rudarsko delavstvo nedogledne posledice.

Rozman Peter (JSZ) je v imenu krščanskih socialistov poudaril, da bo klub glasoval v nasprotju z lanskim letom za ta proračun, ker so

se izpolnile nekatere zahteve, katere je klub zastopal pri lanskem proračunu.

Jakomin (soc.) je govoril o delu Inspekcije dela in poudarjal, da se ta mnogo premalo zanima za izvajanje socialne zaščitne zakonodaje. Zahteval je, da zbornica ukrene vse potrebno za zaščito delavskih zaupnikov.

Dr. Bohinjec (NSZ) je naglašal, da bi morale biti javne oblasti bolj živahne glede delavske zaščite ter je poudarjal potrebo po socialno političnih referentih pri okrajnih načelstvih. Predlagal je: Skupščina DZ naroča upravnemu odboru, da takoj pristopi k sistematičnemu organiziranju za uvedbo invalidnega, starostnega in posmrtninskega zavarovanja delavcev na ta način, da izvede intenzivno propagando za uvedbo teh panog zavarovanja med vsemi sloji, zlasti med kmetijskim ljudstvom potom kmetijskih občin in strokovnih zastopstev kmetijskih interesov, ker omenjene panoge zavarovanja niso nič manj v interesu naše kmetijske hiše, kakor v interesu delavcev samih.

V imenu kluba kršč. soc. je izvajal inž. Lojze Zumer: Našemu klubu je pač v veliko zadoščenje, ko čujemo danes precej drugačne glasove, kot smo jih na tem mestu čuli pred enim ali dvema letoma. Gromovništvo, da je narodni socializem na pohodu, se je spremenilo v pozivanje k skupnemu delu in z veseljem ugotavljamo, da ob največji depresiji ni krize v DZ, ampak, da je kompaktna kot doslej še nikoli. Prepričani smo, da bo ta kompaktnost najboljši porok za uspešno sodelovanje Delavske zbornice v bodočnosti in taka pot se nam zdi edina, da bo Delavska zbornica izpolnila

misijo, ki ji je od vsega slovenskega delavstva poverjena. Predlagal je:

»Zadnje dni prihajajo položnice na delavske konzume, s katerimi se odmerja družbeni davek konzumom za l. 1954, za letošnje leto položnice še pridejo. Tega slovenski narod še ni doživel, da se pritiska z davčnim vijakom tudi na konzumno združništvo, ki je bilo v vseh časih prosto davka. Predsedstvo DZ naj nujno opozori pristojne oblasti na usodnost takega koraka, ki bo porušil to, s čimer so Slovenci lahko pred drugimi narodi ponosni, to je, s svojim združništvom.«

Drugi njegov predlog se glasi: »Skupščina DZ se priključuje zahtevam delavskih in nameščenskih strokovnih organizacij in apelira na ministru za socialno politiko in narodno zdravje, da najbolj nujno omogoči volitve v zavode delavsko-nameščenskega bolniškega in nezgodnega zavarovanja.«

Govorili so še nato Godnik (soc.), Zemljic (NSZ), Jelen (soc.), Lombardo (JSZ); nato je bil soglasno sprejet predlog z razrešnico ter vseh pet vloženih predlogov.

Po kratki debati je bil sprejet od uprave predlagani službeni pravilnik, ki bo predložen ministru socialne politike v odobrenje. Prav tako je bil sprejet pravilnik o načinu podpiranja preganjanih obratnih delavskih zaupnikov.

Ob 2 pop. je predsednik Sedej zaključil zborovanje, naglašujoč enotno in konstruktivno delo Delavske zbornice, ker to nujno zahtevajo razmere in potrebe delavcev in nameščencev v naši banovini.

Seja širšega načelstva JSZ

Preteklo nedeljo dopoldne se je vršila v Ljubljani seja širšega načelstva JSZ. Seji so prisostvovali prav vsi člani. Podoželski člani polagajo veliko važnosti na te seje, ki jih je JSZ pri zadnjem občnem zboru vpeljala. Pri teh sejah poda načelstvo kratko poročilo o delu centrale od zadnje širše seje, nato pa člani širšega načelstva podajajo svoje mnenje, pripombe in direktive za nadaljnje delo. Na ta način najožje sodeluje dežela pri delu centrale, s tem delom je pa ovrženo tudi vsako namerno podtikanje, da Ljubljana (centrala JSZ) »zastuplja« podoželske skupine z bog ve kakšnim radikalizmom ali celo z marksističnimi nazori. Sodelovanje centrale z deželo je na ta način tako ozko povezano, da je res vse naše delavsko gibanje resnična celota in predstavlja enotnost, ki je mogoča le v krščanski strokovni delavski organizaciji.

Po otvoritvi seje se je predsednik v lepih besedah spomnil pok. priljubljenega podpredsednika tov. Rutarja in prosil navzoče, da ga ohranijo v najlepšem spominu. V nadaljnjem poročilu se je tov. Zumer dotaknil vseh aktualnih vprašanj, ki so se tikala JSZ v zadnjem času. Tajnika tov. Lombardo

in J. Rozman sta podala točno poročilo strokovnega gibanja naše organizacije.

Vsled izgube dveh članov načelstva je širše načelstvo izvolilo za podpredsednika tov. M. Koprivca in za blagajnika tov. Nagodeta. V nadzorstvo pa je prišel tov. Skofic iz Domžal.

Nadalje se je govorilo o vseh najvažnejših vprašanih organizacije. Naredili so se soglasno potrebni sklepi za nadaljnje delo centrale. Na seji je sprožil mariborski zastopnik tudi vprašanje novega delavskega lista v Mariboru, ki menda prične izhajati v najkrajšem času. Tudi za ta slučaj se je napravil potreben sklep. Ob zaključku seje so vsi člani izrazili veliko zadovoljstvo nad potekom seje in popolno soglasje s centralo.

Popoldne se je vršil prijateljski sestanek in ponoven razgovor o našem gibanju s člani kluba kršč. soc. v Delavski zbornici, ki so bili dopoldne pri plenarni seji Delavske zbornice. Govorilo se je o najvažnejših vprašanih našega gibanja in tudi tu se je lahko ugotovila popolna soglasnost. Proti večeru so se podoželski člani vračali zadovoljni in navdušeni na svoje domove. Jugoslovanska strokovna zveza je v današnjih najtežjih časih docela enotna in lahko zre mirno v bodočnost.

Stavka v „Šeširju“ končana

V ponedeljek, 11. t. m., je delavstvo tovarne »Šešir« zopet nastopilo delo, ki je počivalo skoraj 6 tednov. Podvrglo se je mnenju izvedenca, ki je izjavil, da podjetje ni v takem položaju, da bi moglo ugoditi zahtevam delavstva.

V tej borbi se je potrdilo to, kar se je opetovano poudarjalo, da so namreč obresti pljuča kapitalizma. Bilanca za leto 1954 namreč izkazuje zelo lep gospodarski napredek, toda večji del so ga požrle obresti. Banka je namreč zahtevala 11% obresti, kar je zneslo nad pol milijona dinarjev letno.

Kaj se to pravi, odnosno, kakšna krivica je to za delavstvo, nazorno osvetljuje dejstvo, da se je storitev v tovarni brez uvedbe modernejših strojev, torej edino le radi usposobljenosti in pridnosti delavstva, dvignila nad 55%. Od tega poveška pa ni imelo in še nima delav-

stvo nič, ampak le delničarji, v prvi vrsti pa banka v obliki visokih obresti. Radi izenačenja plač bi bilo potrebnih okoli 52.000 dinarjev. Toda upravni svet je tudi to odklonil. Obresti diktirajo!

Nekateri trde, da je bila stavka naročena. Že samo zgorajšnja ugotovitev pobija taka natočevanja. Če pa pomislimo, da je delo v tovarni silno nezdravo, da je delavec odnosno delavka povprečno po desetih letih izčrpana in da nima prav nobene zaščite takrat, ampak da jo skoraj gotovo čaka beraška palica ali pa občinski kot, kdo si bo upal še trditi, da ni bilo delavstvo upravičeno zahtevati povišanje plač.

Delavstvo je šlo zopet na delo, ne malodušno, ampak strnjeno, še bolj kot prej prepričano, da mora doseči svoje pravice in jih tudi bo prej ali slej.

Socialno gospodarski problem Slovenije**in državne nabave premoga iz rudnikov Dravske banovine**

(Konec.)

Jemati premog tam, kjer je cena ugodnejša

Temu ne ugovarjamo z vidika faktičnih cen. Če pa imamo v vidiku režijske prevozne stroške, katere je potrebno jemati s stališča objektivnosti in pravnega kreditiranja, pa je to pogrešno. Ako prevažamo premog iz Moravske ali Drinske banovine, iz tako zvanih timoških bazenov, v ljubljansko direkcijo, so prevozni stroški gotovo višji, nego je cena premoga iz naših domačih rudnikov. Da je premog rudnikov na jugu naše države cenejši, je pa to docela razumljivo, saj so obdavčitve in izdatki za osebje in socialne dajatve za 25% nižje nego so pri podjetjih Dravske banovine. Na drugi strani pa se delavstvu plačuje z boni in se ga celo pusti čakati na svoj zaslužek po 5 do 6 mesecev.

Na varnostne naprave pa se ne polaga nikake pažnje, kar nam pričajo vedno večje nesreče, ki se dogajajo v teh rudnikih. Pri sestavi državnih proračunov krije vse izdatke in primanjkljaje nov proračun, radi česar ni potrebno resornim ministrom izkazovati režijskih in prevoznih stroškov. Pri ponudbah se zato jemljejo iz teh rudnikov cene premoga brez prevoznih stroškov. Tu je ševeda vsaka konkurenca izključena.

Popolnoma smo prepričani, da ni premog iz slovenskih rudnikov, ako pravilno računamo, nič dražji in tudi nič slabši po kakovosti, kakor oni iz rudnikov timoškega bazena za lokomotive, ki jih ima v upravi ljubljanska direkcija. Predlog gre za tem, da se izloči iz naslova državnih železnic le naš slovenski premog.

Poživeti je potrebno državne rudnike kot državna gospodarska podjetja

Vsekakor bi bilo pozdraviti ta ukrep resornega ministra, če bi po vladnem sklepu o razdelitvi premoga v Dravski banovini od državnih nabav ne izpadel tudi državni rudnik Velenje. Vidimo, da ni ostalo pri teh trditvah. Po državnih proračunih že več let zaključujejo svoja poslovanja državni rudniki z občutnim primanjkljajem. Temu je kriva skrajno slaba uprava. Ako pa gledamo, vidimo, da se tudi ti primanjkljaji brez kakega večjega povpraševanja krijejo v naslednjem proračunskem letu. Potem tudi tu ni razloga, da mora rudnik Velenje ostati brez državnih naročil, saj ni ta edini, ki je pasiven in tudi ni edini, ki ima manj kaloričen premog. Državne rudnike je potrebno sanirati na drug način. Lokalne proge rabijo že mnogo let ta premog, samo letos je zaenkrat zanič in neuporaben.

Gledati je potrebno na zaslužek socialno šibkejših slojev delavstva in drž. rudnikom dobiti kvalificiranih rudarskih delavcev

S tem predlogom prometnega ministrstva bi se popolnoma strinjali, če bi ne govorili vsi dokazani razlogi popolnoma drugače. V Dravski banovini je bilo radi znižanja dobav premoga od strani države reduciranih že 4000 rudarjev. Ti delavci žive po veliki večini v bedi in pomanjkanju. Če temu prištejemo še njih družine, ne bomo rekli preveč, da je samo rudarskega življa, ki živi silno bedno življenje v Sloveniji, nad 12 tisoč. V zvezi siromaštvu in pasivnosti Slovenije pa se od strani države ta ne prišteva med pasivne kraje. Predlogi ministrstev bi morali iti za tem, da se Slovenija gospodarsko dvigne in narodu omogoči pošten zaslužek. S stalnim znižanjem in zapostavljanjem gospodarstva pa Slovenija postaja stalno siromašnejša, narod pa nezadovoljen. Da bi šli naši slovenski rudarji v rudnike v južne dele naše države, je radi razmer, ki vladajo v teh krajih, skoraj nemogoče. Slovenski rudar rad dela, včasih celo preveč. Tak de-

lavce pa hoče imeti pošten zaslužek, kar na jugu naše države ne dobi. Kdor je iskal tam delo in zaslužek, je bil razočaran, prišel je nazaj raztrgan in bos na stroške Delavskih zbornic.

Ako želi državna uprava, da se njeni, kakor privatni rudniki v Srbiji dvignejo, naj najprej ustvari pogoje, da bodo za naše ljudi sprejemljivi. Prav tako daleč so šli razni podjetniki, ki so pa delavce, kateri so zahtevali plačilo v denarju, označili kot komuniste. Oblasti, namesto, da bi ga ščitile, so ga, ne da bi se bile prepričale, če odgovarja to naltolcevanje resnici, preganjale. V takih in enakih razmerah je le preveč zahtevati, naj rudarji, ki so bili radi redukcij ob

zaslužek v Sloveniji, gredo v rudnike na jug naše države.

Ustvarijo naj se kolektivne pogodbe in delovni pogoji, sezidajo naj se šole in stanovanja, pa bodo delavci radi šli na delo v te rudnike. Dvignili bodo delavnost in produkcijo rudnikov. Za pošteno delo naj se jim da pošteno plačilo, red in zakonitost.

Glede na to pa ponovno zahtevamo, da se vladni sklep o razdelitvi premoga za državne železnice spremeni. V Dravski banovini naj ostane nabave premoga za državne železnice iz leta 1934. Ako pa ostane pri sedanjih dodelitvi premoga, pa naj se Slovenija vzame kot pasivna pokrajina, za katero bo najbrž še zmanjkalo vseh onih 12 milijonov, ki jih je vlada dala pred kratkim za pasivne kraje.

Rudarsko delavstvo in njih družine z obupom zro v bodočnost, grozi jim glad in pomanjkanje. Veliko odgovornost si nalagajo oni, ki so za to vprašanje odgovorni. Ne tirajte teh delavcev v propast, radi česar propadajo tudi ostali državljani! Vsaj ob dvanajsti uri se spomnite, da je rudar tudi človek!

MLADINSKA ZVEZA JUGOSLOVANSKE STROKOVNE ZVEZE

Nedelja 24. novembra ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice

DELAVSKI KULTURNI VEČER**OB 70 LETNICI DR. JANEZA EV. KREKA**

Sezona 1935/36

SPORED:

Prireditev 1.

1. Dr. J. Krek: **Prolog.** Odlomek slavnostne pesmi ob priliki razvitja zastave »Slov. kršč. sec. zveze« 28. maja 1899. (Iz Zbranih spisov IV. zvezek.) Govorni zbor.
2. J. Gostinčar: **Krek in delavstvo.** Govor.
3. Dr. J. Krek: **Pesem katoliških delavk.** (Iz zbranih spisov I. zv.) Govorni zbor.
4. Dr. J. Krek: **Poslanica dr. J. Ev. Kreka kršč. socialistom.** (Iz uvodnika »Na boj«.) Recitacija.
5. Dr. J. Krek: **Upor.** (Odlomki iz Krekovega romana »Iz nove dobe«.) Recitacija.
6. Dr. J. Krek: **Sv. Lucija.** (Odlomek iz 3. dejanja)
7. Dr. J. Krek: **Naša pesem.** Oktet.

Gradimo delavsko kulturo! Izvršujemo Krekovo oporoko! Delu slava, delu čast!

VSTOPNINA: 2.— in 1.— Din.

Viničarji

Iz centrale. Vse skupinske odbore opozarjamo na našo zadnjo okrožnico št. 8. Doslej smo sprejeli odgovore na okrožnico samo od treh skupin. Pričakujemo pa odgovor še od vseh ostalih skupin. Posebno, da nam čimprej sporočijo, kaj so sklenile glede agitacije za naš list »Delavske pravice«. Nadalje naročamo in prosimo vse skupinske tajnike, da nam takoj sporočijo nove naslove viničarjev, kateri so se preselili, da ne bo zmešnjav pri naročitvah in pošiljanju »Delavske pravice«.

Pravico je dosegla viničarka g. Fischerauerja, velevinogradnika pri Svetinjah, Rozman Marija, ki ji je pred par dnevi sodišče prisodilo, da mora še dobiti izplačanih 500 Din nagrade in to kljub temu, da je dobivala deputatna drva. Pri viničarski komisiji ta gospod ni hotel ničesar slišati o tem, da bi se moral plačati nagrado, toda sedaj pa bo moral... Še je pravica na svetu, le iskati jo je treba, četudi je to včasih delavcu viničarju zelo težko. Imenovana viničarka je bila že 30 let v dotični službi s svojim pred kratkim umrlim možem, radi česar ji je tudi bila sedaj odpovedana služba, češ, da ima sedaj premalo delovnih moči. Zelo lepo bi bilo, ako bi imenovani vinogradnik dal viničarki nagrado prostovoljno brez komisije in tožbe, ko je vendar pustila v njegovi službi svoje najboljše moči. — Zeleli bi, da bi ta dopis prebral tudi dotičnik, ki je pred kratkim piscu tega dopisa v Ljutomeru na cesti govoril: »Pravite vedno, da ste člani krščanske delavske organizacije, pa to vaše delo ni krščansko, ko

svoje gospodarje samo tožite!« Mi pa pravimo, da tudi to ni krščansko, ako gospodar svojega viničarja na stara leta, ko ga popolnoma izrabi, požene kar brez vsega tako rekoč na cesto. —ič—an.

Lesno delavstvo

Kokra. Dne 27. oktobra dopoldne so se zbrali lesni delavci Kokriške doline na sestanku. S trdimi in odločnimi koraki ter resnimi obrazi so prihajali na sestanek možje in fantje — delavci — trpini, hoteč s tem poudariti, da jim je strokovna organizacija življenjska potreba, istotako, kakor sekira in žaga pri njihovem trdem delu. Tov. Pestotnik iz Kranja jim je obrazložil težko stanje delovnega ljudstva v današnji zmaterijalizirani človeški družbi. Družba, ki je napravila iz človeka, ustvarjenega po božji podobi — stroj — ki je samo toliko vreden, kolikor življenjskih moči ima v sebi. Poudarjal je, da je rešitev delovnega ljudstva samo v pravi delavski zavesti in odločni borbi po močni strokovni organizaciji. Sestanek je vodil tov. predsednik skupine lesnih delavcev na Jezerskem.

Jezerško. Lesno delavstvo na Jezerskem je imelo v nedeljo, 27. oktobra, svoj članski sestanek. Na sestanku je poročal tov. Pestotnik iz Kranja. Omenil je zgodovino bojev delovnega ljudstva. Obrazložil je tudi nekaj delavske zakonodaje. Lesno delavstvo na Jezerskem spoznava, da je močna strokovna organizacija edina, ki nudi delavstvu pravo oporo. Zato delavstvo tudi v velikem številu poseča sestanke. Tova-

riši! — tako naprej — na pravi poti ste. Zato naprej po tej poti in uspeh vam je zagotovljen.

Preddvor. V Preddvoru se je postavila nova postojanka lesnega delavstva. Strokovna skupina delavcev in nameščencev iz Kranja je sklicala v nedeljo, dne 3. novembra, za lesne delavce v Preddvoru sestanek. Delavstvo se je odzvalo temu klicu in se polnoštevilno udeležilo sestanka. Na sestanku je poročal tajnik kranjske skupine, tov. Pestotnik, o pomenu strokovne organizacije. Poudarjal je, da je vsega mizernega stanja v današnjem času kriva kapitalistična družba, ki hrepeni samo po bogastvu, dočim pusti, da široke mase delovnega ljudstva dobesedno stradajo. Poudarjal je, da je rešitev iz tega stanja v del. ljudstvu samem. Pozival je navzoče, naj se zavedajo pravic, ki jih pred Bogom in pred ljudmi imajo. Veliko število navzočih je prijavilo svoj pristop v organizacijo. — Tovarishi! Vstopili ste v vrste strokovno organiziranega delavstva. S tem ste postali borci za pravico in poštenje. Težke preizkušnje vas čakajo, z odločno voljo in pravo delavsko zavestjo boste kos tej težki nalogi. Bodite apostoli idej rajnega dr. Evangelista Kreka in po teh idejah ustvarjajte sebi in svojim potomcem boljše bodočnost. Zavedajte se tega, da je življenje borba, katera nikdar ne preneha. Zato v borbo — v močno strokovno organizacijo, da z njo vodite življenjske boje in tudi z njo zmagate.

Kovinarji

Javornik. Strokovna skupina kovinarjev JSZ na Javorniku sklicuje članski sestanek, v nedeljo 17. novembra ob 11. uri dopoldne, na Koroški Beli v cerkveni hiši. Dnevni red: 1. Sedanji položaj. 2. Poročila centralnega tajnika. 3. Slučajnosti. — Dolžnost članstva je, da se sestanka udeležijo. — Odbor.

Kamnik. V soboto, 9. nov., se je vršil v prostorih restavracije Rode v Kamniku ustanovni občni zbor naše strokovne skupine kovinarjev. Udeležba je bila kljub soboti, ko ima vsak še kako delo doma, zelo lepa. Nad 90 tovarišev in tovarišic je prihitelo, da izvoli odbor in si začrta smernice za bodoče delo.

Kot zastopnik centrale se je zbora udeležil tov. tajnik Rozman. Poudarjal je, da je skupini s tem temelj položen, treba bo prijeti za delo in graditi, da bo postala ta skupina močna postojanka našega gibanja v kamniškem okraju. Vse težave in zapreke bo moglo premestiti samo složno, enotno in edino delavstvo. Zato je vsakogar, kdor bi to edinost rušil, smatrati za škodljivca delavskih interesov. Bolj kot kje drugje, namreč tu velja pregovor: »Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.«

V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Ivan Stare, Avguštin Mihael, Franc Drolc, Mirko Zamljen, Leopold Jeretina, Franc Tajc, Maks Jenko in Marija Osenar. — V nadzorstvo: Albin Virjent, Anton Ipavc, Franc Golob. Kot delegati za občni zbor centrale: Janez Vidmar, Ciril Mušič in Anton Traven. Kot delegat za strokovni odbor kovinarjev: Jernej Slevec.

Po poročilih se je razvila živahna debata, v katero so posegli tovariši in naročali odboru, da naj zastavi vse svoje moči v to, da bo delal na dobri vzgoji članstva in tako delal za boljše dni včlanjenega delavstva.

Celjsko okrožje

Celje. Mirovni dan je za nami. Naši člani in članice, kateri so sodelovali in katerih ni bilo malo, so imeli pri vsem tem zavest, da so služili veliki ideji. In to je zelo mnogo! Ta zavest je pripravila vseh 50 sodelujočih, da so skoro dva meseca vadili prizor za prizorom v misli, da je treba podati vse kolikor mogoče dobro. Pa so bili ti, ki so sodelovali in oni, ki je vodil — delavci, zato je pač odveč pričakovati od njih nekaj povsem popolnega. Zavedamo se slabih strani, zavedamo se pa tudi dobrih, s katerimi se pa ni treba in se tudi nečemo bahati. Vsekakor pa smo na višji stopnji od onih, ki priredijo igrice, muziko, petje in podobno, pa so zato pohvaljeni z dobro uspešo akademijo...

Celje. V Celju je sedaj pred zimo nastala skrb za zdrave in delavoljne brezposelnike. Treba bi bilo en milijon Din, da bi zaposlili okoli 300 brezposelnih, katerim bi se tako nudila zaposlitev na zimo pri javnih delih, predvsem pa pri regulaciji

Savinje. Prav in lepo je, da se hoče nekaj preskrbeti. Prav pa bi bilo, da skrbi za te reveže predvsem tisti, ki je kriv, da smo tako daleč, da so postali nekateri kar odveč v človeški družbi. Pa še to se vprašajmo: Kako dolgo, kako dolgo se bo le vlekle vse to?! Ali ne bi bilo morda bolje, priti ... Bilo bi bolj stvarno, ko leto za letom vzdihovati o »naraščajoči bednosti«, o »naravnost obupnem položaju«, ki se bo v kljub naberačenim milijonom drugo leto zopet pojavil.

Celje. Članstvo obveščamo, da je v sredo, dne 20. nov., točno ob 8 zvečer v našem lokalu sestanek. Predava prof. Bitenc o cesarski Rusiji. Ker bo sledilo temu predavanju še drugo in ker bo prvo, kakor drugo, zelo zanimivo, se tega sestanka udeležite vsi! — Člani Mladinske zveze: **plačujte članarino!**

Tekstilno delavstvo

Jarše. V nedeljo, 17. novembra t. l., se bo vršil ob 10. uri dopoldne v društvenem domu v Grobljah sestanek tekstilnega delavstva Jarše. — Tovarishi, tovarišice! Sestanek je važen, udeležite se ga sigurno.

Tržič. V nedeljo, dne 17. t. m., se bo vršil v Našem domu ob 9. uri dopoldne shod vsega članstva naše skupine JSZ s sledečim dnevnim redom: 1. Sedanji položaj delavstva. 2. Poživitvev organizacije. 3. Naše socialne zahteve. Govoril bo tov. P. Lombardo in tov. Pestotnik. Domače razmere bo orisal tov. predsednik C. Zupan. Ker je shod že zaželen od članstva ter tudi zelo potreben za našo skupino, upamo, da se ga boste vsi člani udeležili. Pripeljite pa s seboj tudi vse naše somišljenike in prijatelje, ki še gledajo naše delo in borbo od strani, mesto da bi stopili v naše vrste ter s tem našo udarnost in boj za pravico, za izboljšanje položaja, za naša načela itd., povečali. Zato Vas, vse članice in članice, kakor tudi druge, ki se drugače strinjate z nami, a dosedaj niste naši člani, vabimo, da se tega našega shoda udeležite. — V petek, dne 8. t. m., smo spremili na njegovi zadnji poti našega tovariša Franceta Koprivnika. Pokojni je bil naš agilni član ter tudi zaveden in praktični katoličan. Kot tak je moral pretrpeti marsikatero krivico, od strani nasprotnikov, bodisi radi dela, največ pa radi njegove kršč. soc. zavednosti. A on ni omagal. Vztrajal in delal je do konca, dokler mu ni kratka in mučna bolezen pretrgala nit življenja. Za njegovo delo in trpljenje naj uživa plačilo v večnosti. Kako priljubljen je bil pokojni, je pokazal njegov pogreb. Tovarishi in znanci so ga v velikem številu spremili. Spremila ga je pa tudi cerkvena godba in pevci so mu zapeli v slovo. Njegovi preostali družini in vsem sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje. Tebi tovariš Franc, pa naj bo Bog plačnik. N. v m. p.! — V nedeljo uprizorjena igra »Boštjan iz predmestja« je izpadla zelo dobro. Igralci so doprinesli k stvari, kar je le vsak mogel, zato je predstava uspela. Posebno dobro je rešil svojo vlogo Boštjan. Na tem mestu izrekamo vsem zahvalo za njihov trud. Posebno pa se zahvaljujemo gosp. kaplanu F. Fortuni, za uspešno režijo in izpeljavo uprizoritve. Isti je uvodoma imel kratek nagovor, v katerem je na koncu dejal, naj vsi Boštjana v delu posnemamo. Tudi mi želimo, da bi bilo med nami čimveč pravih Boštjanov. Vsebinska igra je napravila na navzoče gledalce najboljši vtis, ker je igra res zajeta iz našega vsakdanjega življenja.

Papirničarji

Vevče. V nedeljo, 17. t. m., se bo vršil sestanek organizacijskih zaupnikov ob 9. uri dopoldne (po 8 sv. maši) v domu »Prosvete« (D. M. v Polju). Na sestanku se bodo obravnavale tekoče zadeve in delo v bodoče. Vseh org. zaupnikov je dolžnost, da se sestanka udeležijo. — Odbor.

Nameščenci

Naša organizacija je za pokojnim tov. Rutarjem naročila pet sv. maš.

V organizacijo so pristopili in bili na odborovi seji sprejeti: Mlinar Franc, Mlinar Zofija in Žakelj Anton.

Ni dovolj, da samo redno plačujete članarino, marveč je treba, da tudi aktivno sodelujete v strokovni organizaciji.

Delavska kultura

Vevče. Vsi tovariši, tovarišice in prijatelji ste vabljeni na proslavo 70. obletnice rojstva dr. Jan. Ev. Kreka, ki se bo vršila v nedeljo, 17. t. m. ob pol 4 popoldne, v domu »Prosvete« (D. M. v Polju). Na sporedu je govor o Kreku, petje, igra »Anima« (dva dejanja), deklamacije in recitacije. O Krekovem življenju, delu in njegovem vplivu na današnji čas govori naš starosta tov. Jože Gostinčar iz Ljubljane. — Pridite v obilnem številu, da dostojno počastimo spomin velikega moža. — Vstopnina 2 Din.

Mladina poroča

Radomlje. Ker se zavedamo važnosti vzgoje delavske mladine, smo sklenili, da se vrši v nedeljo, dne 17. novembra t. l., po drugi sv. maši ob pol 10 ustanovni občni zbor v dvorani g. Seršena v Radomljah. Dnevni red: 1. Poročila pripravljalnega odbora; 2. poročilo zastopnika centrale MZ in JSZ; 3. volitev odbora; 4. slučajnosti. Tovarishi: Na plan! Pripeljite s seboj vse tovariše, ki imajo delavsko zavest, da bomo skupno dvigali našo delavsko mladino, da bo znala ceniti svoj delavski stan ter bo pripravljena braniti človeško dostojanstvo delavstva. Delavstvu okolice kličemo: V nedeljo 17. t. m., na svidenje!

To in ono

Iz Škofje Loke. V zakonski stan sta stopila naš tovariš odbornik Janez Pirč in tovarišica Mici Kržišnik. Dal Bog obema srečno in zadovoljno življenje v novem stanu.

Hrastnik. Pretekli teden so se pričela dela za zidavo nove cerkve Kristusa Kralja. Načrt za cerkev je izvršil arhitekt inž. Kham iz Ljubljane, delo pa je prevzel stavbenik g. Božič iz Trbovelj. Pri težakih delih so dobili delo domači brezposelni. Z deli se je pričelo sicer že pozno, vendar upajo, da bo temelj do konca tega leta gotov, z ostalo stavbo pa se bo nadaljevalo prihodnje leto.

Kakor znano, imajo rudarji svojo zastavo, ki je stara skoro 50 let. Ker ni več za rabo, so si omislili rudarji novo zastavo, ki jo je lepo izdelala tvrdka Hafner v Ljubljani. Kdaj bo blagoslovitev iste, še ni znano, bržkone pa kmalu, ker se bliža rudarski praznik sv. Barbare.

Čitaj in širi „Del. Pravico“!

USNJARSKA IN
ČEVLJARSKA
ZADRUGA
R. Z. Z. O. Z.
V TRŽIČU

„Runo“

IZDELUJE VSAKO-
VRSTNE OVČJE IN
KOZJE KOŽE KA-
KOR TUDI BAR-
VANO USNJE ZA
POVRŠNIKE

POSTREŽBA TOČNA
CENE SOLIDNE